การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

The Academic Administration of School Administrators under Nong Khai Primary Educational Service Area Office 2

[1]ชมนภัส ผ่องปัญญา, [2]อำนวย มีราคา

[1]Chomnapas Phongpanya, [2]Amnuay Meerakar

[1]นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

[2]อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

[1]Master of Education Program in Educational Management, Pitchayabundit College

[2]Lecturer of Faculty of Education, Pitchayabundit College

[1]Corresponding author, e-mail: chomnapas964@gmail.com

Received: February 05, 2026; **Revised:** February 21, 2026; **Accepted:** February 26, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยพิจารณาจำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 285 คน ผู้วิจัยประเมินขนาดตัวอย่างโดยอ้างอิงเกณฑ์ของ Krejcie และ Morgan จากนั้นจึงดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มเชิงชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประกอบด้วยแบบตรวจสอบรายการ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคอร์ท แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นที่ 0.720 สำหรับข้อมูลที่รวบรวมได้ถูกนำมาประมวลผลผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบอิสระ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบความแตกต่างรายคู่เพิ่มเติมผ่านเกณฑ์ของ Scheffé

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาเป็นด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดการเรียนการสอน ขณะที่ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด นอกจากนี้ผลเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน พบว่าโดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study the state of academic administration of school administrators and to compare the academic administration of school administrators under the Nong Khai Primary Educational Service Area Office 2, classified by education levels, positions, and work experiences. The sample consisted of 285 school administrators and teachers. The sample size was determined based on the Krejcie and Morgan table, and participants were selected through stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire consisting of a checklist and a 5-point Likert scale. The questionnaire yielded a reliability coefficient of 0.720. The collected data were processed using a computer program to calculate fundamental statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation. Inferential statistics used were independent t-test and One-way ANOVA. In cases where significant differences were found, Scheffé's post-hoc comparison was applied.

The research findings revealed that: The overall academic administration of school administrators under the Nong Khai Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level. When considering each aspect, school curriculum development and the internal quality assurance system and educational standards shared the highest means, followed by measurement and evaluation, and instructional management, respectively. Meanwhile, the development and use of educational technology and media had the lowest mean. Furthermore, the comparison of academic administration of school administrators, classified by education levels, positions, and work experiences, revealed no significant differences in the overall view.

Keywords: Academic Administration; School Administrators; Primary Educational Service Area Office

บทนำ

ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันในสังคมโลกยุคดิจิทัล ความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศ กลายเป็นปัจจัยเร่งให้ทุกภาคส่วนต้องเร่งปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญ ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทาย ในการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สามารถรับมือกับความซับซ้อนและผันผวนในปัจจุบันได้อย่างเท่าทัน การปฏิรูปการศึกษาจึงถูกยกให้เป็นวาระสำคัญที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพผู้เรียน ในด้านกระบวนการคิดวิเคราะห์ และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ ประเทศไทยได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และการพัฒนากำลังคนให้มีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการศึกษาของประเทศไทยยังให้ความสำคัญกับหลักความเสมอภาคและการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ดังที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

มาตรา 54 ซึ่งระบุให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีมาตรฐาน รวมถึงการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ภายใต้บทบาทของรัฐในการกำกับ ดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาของประเทศให้มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ผ่านการมอบอำนาจไปยังหน่วยงานทางการศึกษาโดยตรง ซึ่งนับเป็นก้าวสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีความคล่องตัวและมีศักยภาพในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติได้อย่างเหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ หัวใจหลักของการดำเนินงานในสถานศึกษา คือ การจัดการงานวิชาการ ซึ่งมีขอบข่ายครอบคลุมตั้งแต่กระบวนการวางรากฐานหลักสูตร ไปจนถึงการจัดกิจกรรมเรียนรู้และการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพทั้งด้านคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ระบบประกันคุณภาพ การพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ วิทยากรท้องถิ่น และการดำเนินนโยบายด้านการส่งเสริมการอ่าน การป้องกันยาเสพติด การช่วยเหลือสถานศึกษาที่มีปัญหา รวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) นอกจากนี้ การบริหารจัดการภายในสถานศึกษายังต้องมุ่งสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยอาศัยแนวคิดการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน ซึ่งเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมถึงการระดมทรัพยากรจากชุมชนเพื่อสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้ ปัจจัยดังกล่าวล้วนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของการศึกษาไทย (กนกอร สมปราชญ์, 2560)

การบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วยงานต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรและแผนการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การนิเทศและส่งเสริมการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การจัดสื่อและวัสดุเพื่อการเรียนการสอน การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางวิชาการการบริหารการวิจัยและการพัฒนาการบริหารโครงการทางวิชาการอื่นๆ การบริหารระบบข้อมูลและสารสนเทศทางวิชาการและบริหารการประเมินผลงานวิชาการของสถานศึกษา (อำนวย มีราคา, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 เป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัด รวม 102 โรงเรียน จากรายงานผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2567 ที่ผ่านมาพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคซึ่งสรุปผลการดำเนินงานในประเด็นสำคัญ ดังนี้ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2567 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ 4 วิชา คือ วิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน NT ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2567 มีคะแนนต่ำกว่าประเทศทั้ง 3 ด้าน คือ ความสามารถด้านภาษา ความสามารถด้านคำนวณ และความสามารถด้านเหตุผลซึ่งเป็นผลมาจากการขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา สถานศึกษายังไม่ได้ดำเนินการพัฒนางานด้านวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2, 2567)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาข้างต้น จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษารูปแบบการดำเนินงานด้านวิชาการของกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และทำการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้ทราบถึงสภาพและแนวโน้มการบริหารงานวิชาการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารระดับต่างๆ รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ในการนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ทั้งหมด 102 โรงเรียนจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,067 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรทางการศึกษาและฝ่ายบริหารรวม 285 ราย โดยคำนวณจำนวนที่เหมาะสมผ่านเกณฑ์การประมาณค่าของ Krejcie และ Morgan (1970) พร้อมทั้งประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิเพื่อให้ได้ตัวแทนประชากรที่ครอบคลุมในแต่ละระดับชั้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ซึ่งแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล สอบถามเกี่ยวกับ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 สำหรับโครงสร้างของแบบสอบถามได้มุ่งเน้นองค์ประกอบหลัก 6 ประการ ประกอบด้วย งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา การนิเทศติดตามผล ระบบประกันคุณภาพภายในตลอดจนการดำเนินงานด้านวัดและประเมินผลการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) และบุญชม ศรีสะอาด (2560) โดยกำหนดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาออกเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ (IOC: Index of item objective congruence) ที่คำนวณได้เท่ากับ 1.00 ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้เท่ากับ 0.720

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการส่งทางไปรษณีย์ และบางส่วนผู้วิจัย ได้ขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง จากนั้นนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวม

ได้ มาทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ แล้วดำเนินการ วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ 1) สถิติทดสอบ t-test แบบ Independent Samples 2) สถิติทดสอบ F-test แบบ One-way ANOVA กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบรายคู่โดยใช้การทดสอบตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) เนื่องจากสามารถใช้กับ กลุ่มตัวอย่างที่เท่ากันหรือต่างกันได้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\overline{X}$	**S.D.**	**แปลผล**
1. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.36	0.34	มาก
2. การจัดการเรียนการสอน	4.31	0.46	มาก
3. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.25	0.34	มาก
4. การนิเทศการศึกษา	4.27	0.36	มาก
5. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา	4.36	0.34	มาก
6. การวัดและประเมินผล	4.34	0.37	มาก
โดยรวม	**4.32**	**0.20**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.36) รองลงมาเป็นด้านการวัดและประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.34) และด้านการจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.31) ส่วนด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 4.25)

2. ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา

การบริหารงานวิชาการ	ปริญญาตรี n = 205		สูงกว่าปริญญาตรี n = 80		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.35	0.334	4.38	0.358	-0.731	.465
2. การจัดการเรียนการสอน	4.31	0.447	4.32	0.507	-0.161	.872
3. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.27	0.329	4.22	0.355	1.016	.310
4. การนิเทศการศึกษา	4.30	0.363	4.20	0.348	2.111*	.036
5. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา	4.33	0.414	4.43	0.389	-1.876	.062
6. การวัดและประเมินผล	4.33	0.347	4.39	0.407	-1.217	.224
โดยรวม	**4.31**	**0.200**	**4.32**	**0.222**	**-0.350**	**.727**

*p ≤ 0.05

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาและด้านการวัดและประเมินผล พบว่าไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการ การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ดังรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง

การบริหารงานวิชาการ	ผู้บริหาร n = 30		ครู n = 255		t	p
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	4.33	0.40	4.36	0.33	0.947	.681
2. การจัดการเรียนการสอน	4.22	0.55	4.32	0.45	-1.115	.266
3. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.26	0.40	4.25	0.32	0.136	.892
4. การนิเทศการศึกษา	4.21	0.37	4.29	0.35	-2.422*	.016
5. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา	4.43	0.45	4.35	0.40	0.947	.344

6. การวัดและประเมินผล	4.41	0.48	4.34	0.34	0.794	.433
โดยรวม	**4.30**	**0.29**	**4.32**	**0.19**	**-0.420**	**.677**

*p ≤ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวม พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษาและด้านการวัดและประเมินผล พบว่าไม่แตกต่างกัน

4. ผลจากการวิเคราะห์การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน

การบริหารงานวิชาการ	**แหล่งความแปรปรวน**	SS	df	MS	F	p
1. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.0124	2	0.0062	0.053	.948
	ภายในกลุ่ม	32.952	282	0.1169		
	รวม	32.964	284			
2. การจัดการเรียนการสอน	ระหว่างกลุ่ม	0.602	2	0.301	1.40	.248
	ภายในกลุ่ม	60.510	282	0.215		
	รวม	61.112	284			
3. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.232	2	0.116	1.03	.360
	ภายในกลุ่ม	31.855	282	0.113		
	รวม	32.087	284			
4. การนิเทศการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.352	2	0.176	1.35	.261
	ภายในกลุ่ม	36.750	282	0.130		
	รวม	37.102	284			
5. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.255	2	0.127	0.758	.469
	ภายในกลุ่ม	47.336	282	0.168		
	รวม	47.591	284			
6. การวัดและประเมินผล	ระหว่างกลุ่ม	0.282	2	0.141	1.06	.348
	ภายในกลุ่ม	37.520	282	0.133		
	รวม	37.802	284			
	ระหว่างกลุ่ม	0.20	2	0.10	0.78	.459

โดยรวม	ภายในกลุ่ม	36.10	282	0.13
	รวม	36.30	284	

*p ≤ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวม พบว่ามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศการศึกษาการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา และการวัดและประเมินผล พบว่าไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาอภิปรายผลตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ปัจจัยที่ส่งผลให้ผลลัพธ์อยู่ในระดับสูงนั้น น่าจะมีสาเหตุมาจากกระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการที่มีความชัดเจนและต่อเนื่องของฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะการกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการสร้างกระบวนการทำงานที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ระดับผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์สูงในทุกด้าน จากภาพรวมผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานด้านวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่ปรากฏในเกณฑ์ระดับมากนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและการให้ความสำคัญของผู้บริหารต่อภารกิจหลักของสถานศึกษา ผลลัพธ์นี้มีประเด็นที่สนับสนุนข้อค้นพบเดิมของ อิงอร บัวขจร (2566) ที่ได้ระบุถึงระดับคุณภาพของภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งในสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดรับกับแนวคิดทางบริหารที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด และมีการดำเนินงานด้านวิชาการที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญหลายด้าน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระสมุห์สมพร อุชุธมโม (2564) ที่มองว่าการบริหารงานวิชาการจำเป็นต้องอาศัยทั้งหลักการและกระบวนการบริหารที่เหมาะสม รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริง

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมนั้นไม่ปรากฏความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา และด้านการวัดและประเมินผล พบว่าไม่แตกต่างกันทุกด้าน

ปรากฏการณ์นี้อาจมีสาเหตุมาจากการที่บุคลากรและฝ่ายบริหารยึดถือมาตรฐานการดำเนินงานทางวิชาการชุดเดียวกัน ประกอบกับการดำเนินงานในลักษณะเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสถานศึกษา ส่งผลให้การรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผลการศึกษานี้มีทิศทางที่สนับสนุนข้อค้นพบของ พรรษมน พินทุสมิต (2560) ซึ่งได้ระบุไว้ว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุชารัตน์ ลูกเมือง (2564) พบว่าความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกันตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เสริมสร้างการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาควรควรประยุกต์ใช้ข้อเด่นที่ค้นพบมาเป็นฐานรากในการขับเคลื่อนระบบงานวิชาการให้มีความเป็นพลวัต โดยอาศัยการเชื่อมประสานระหว่างผลลัพธ์ของการประกันคุณภาพภายใน เข้ากับกระบวนการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้หลักสูตรมีความทันสมัย มีความยืดหยุ่น (Flexible Curriculum) และสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของบริบทสังคม รวมถึงสมรรถนะของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ควรให้ความสำคัญกับการนำหลักสูตรไปใช้ในทางปฏิบัติมากกว่าการจัดทำเอกสารเพื่อรองรับการประเมินตามรอบระยะเวลาเพียงอย่างเดียว

1.2 การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา สถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพครูด้านทักษะดิจิทัล โดยจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) และสื่อมัลติมีเดียในการจัดการเรียนรู้ควบคู่กับการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์ทางการศึกษาให้มีความพร้อมต่อการใช้งาน อันจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมการทำงานในรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อถ่ายทอดแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากผู้บริหารหรือครูผู้สอนที่มีประสบการณ์สูงไปสู่ครูรุ่นใหม่ เพื่อให้การบริหารงานวิชาการในทุกด้านดำเนินไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สำหรับการศึกษาระยะต่อไป ควรมีการต่อยอดด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านเทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Group) หรือการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก เพื่อค้นหาตัวแบบหรือแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากสถานศึกษาที่มีระดับการบริหารงานวิชาการโดดเด่น ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อสรุปที่มีความชัดเจนและลุ่มลึกมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรพิจารณาศึกษาปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะปัจจัยด้านบริบทของสถานศึกษา เช่น ขนาดของสถานศึกษา ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์

และสภาพแวดล้อมทางสังคมของชุมชนรอบสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบและประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในแต่ละบริบท

องค์ความรู้ที่ได้

จากการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 สามารถสรุปองค์ความรู้แยกตามรายด้านทั้ง 6 ด้าน ได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา สถานศึกษามีการวางระบบการพัฒนาหลักสูตรที่เข้มแข็ง ทำให้บุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรช่วยให้ครูเห็นภาพเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นเอกภาพ

2. การจัดการเรียนการสอน บุคลากรทุกกลุ่มมีระดับความคิดเห็นที่สอดคล้องกันสูงที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงมาตรฐานการปฏิบัติงานสอนที่เป็นที่ยอมรับ เมื่อสถานศึกษามีการวางระบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จะสามารถลดช่องว่างความแตกต่างด้านระดับการศึกษาของตัวบุคคลได้

3. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา การเข้าถึงสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีเป็นไปอย่างทั่วถึง ทำให้บุคลากรมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในการนำเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาการเรียนรู้ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการจัดหาและสนับสนุนทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการของครูทุกคน

4. การนิเทศการศึกษา เป็นด้านเดียวที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มระดับการศึกษาปริญญาตรีมีความคิดเห็น สูงกว่ากลุ่มการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี รูปแบบการนิเทศควรมีความหลากหลาย (Customized Supervision) เพื่อตอบสนองความคาดหวังที่แตกต่างกันของบุคลากร

5. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและมาตรฐานการศึกษา แม้ผลทางสถิติจะไม่แตกต่าง แต่กลุ่มระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับระบบประกันคุณภาพสูงกว่าอย่างเห็นได้ชัด การสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ (Quality Culture) ผ่านระบบประกันคุณภาพภายในช่วยให้มาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนมีความยั่งยืน

6. ด้านการวัดและประเมินผล บุคลากรมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในการใช้เครื่องมือวัดผลที่หลากหลายเพื่อสะท้อนคุณภาพผู้เรียนตามความเป็นจริง การมีเกณฑ์การวัดผลที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ช่วยให้การบริหารงานวิชาการในภาพรวมมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กนกอร สมปราชญ์. (2560). *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: คลังนานาวิทยา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

ปาริชาต สุนทร. (2560). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,* มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

พรรษมน พินทุสมิต. (2560). การปฏิบัติงานด้านการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษาในจังหวัดปทุมธานี. *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,* มหาวิทยาลัยราชมงคลธัญบุรี.

พระสมุห์สมพร อุชุธมฺโม. (2564). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่4. *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, *9*(1): 171-182.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-90.

สุชารัตน์ ลูกเมือง. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,* มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. (2567). *คู่มือการปฏิบัติงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.smart.nongkhai2.go.th

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรประเทศไทย.

อำนวย มีราคา. (2566). *การบริหารจัดการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ*. สกลนคร: หจก.สมศักดิ์การพิมพ์ กรุ๊ป.

อิงอร บัวขจร. (2566). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,* มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607–610.

The jamovi project. (2024). *jamovi (Version 2.5).* [Computer Software]. [Online]. Retrieved from: https://www.jamovi.org